

Antoni Śledziwski

Po Zjeździe i przed Zjazdem

Biuletyn Polonistyczny 18/1 (55), 178-184

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TOWARZYSTWO LITERACKIE IM. ADAMA MICKIEWICZA

PO ZJEŹDZIE I PRZED ZJAZDEM

Informacja o niektórych formach działalności
Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza
w okresie od listopada 1972 r. do października 1974 r.^x

XII powojenny Zjazd Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza odbył się w październiku 1972 r. w Lublinie, Zjazd XIII - w październiku 1974 r. w Słupsku. Między "Lublinem" i "Słupskiem" przypadły 87 i 88 rocznice powstania Towarzystwa; 8 maja 1976 r. wkroczy ono w swoje 90-lecie. Jest więc jednym z najstarszych istniejących obecnie towarzystw naukowych w Polsce.

W latach 1886-1902 Towarzystwo liczyło ok. 130-150 członków, w latach 1903-1918 - niewielu ponad 300, w okresie międzywojennym mniej więcej tyluż. Pierwszy oddział Towarzystwa powstał w grudniu 1902 r. w Tarnowie. W latach międzywojennych liczba oddziałów nie przekroczyła nigdy 8. Przed Zjazdem w Lublinie Towarzystwo liczyło 27 oddziałów i ok. 1200 członków. Przed Zjazdem w Słupsku liczyło już 29 oddziałów, bo w r. 1974 powstały dwa nowe: w Szczecinie i w Sosnowcu.

Podstawową formą działalności Towarzystwa pozostaje na-

^x W z. 46 "Biuletynu Polonistycznego" (grudzień 1972) została opublikowana informacja o działalności Towarzystwa między XI i XII Statutowym Zjazdem Delegatów, czyli w okresie od listopada 1970 do października 1972 r.

dal wydawanie "Rocznika Towarzystwa" oraz organizacja odczytów i sesji naukowych i popularnonaukowych, w tym wielu odczytów i sesji przeznaczonych specjalnie dla nauczycieli-polonistów. W związku z rozwinętą i nadal się rozwijającą współpracą ze środowiskiem nauczycielskim Ministerstwo Oświaty i Wychowania przyznało Towarzystwu w 1974 r. specjalną jednorazową dotację wysokości 30 000 zł na częściowe pokrycie kosztów tego rodzaju działalności.

W roku 1973 w oddziałach Towarzystwa ogłoszono ok. 200 odczytów, a w r. 1974 liczba ta została nieco przekroczona. Znaczną część odczytów przygotowano specjalnie na sesje naukowe i popularnonaukowe, w tym często na sesje o znacznym rezonansie naukowym i społecznym. Oto np. Oddział Opolski zorganizował w r. 1973 (wspólnie z Klubem MPiK) dwie sesje: poświęconą dorobkowi polskiej nauki o literaturze oraz twórczości poetyckiej Gałczyńskiego i Tuwima w 20-lecie ich śmierci;

Oddział Częstochowski (przy współpracy miejscowego Klubu MPiK) przygotował sesję związaną z twórczością Moliера w 300 rocznicę jego śmierci;

Oddział Łomżyński zorganizował dwie sesje: w czerwcu 1973 r. - na temat literatury staropolskiej, a w czerwcu 1974 r. - na temat działalności naukowej i popularyzatorskiej Zygmunta Glogera;

Oddział Rzeszowski (wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Regionu Lasowiackiego w Stalowej Woli) zorganizował w 1973 r. sesję popularnonaukową poświęconą działalności naukowej i pedagogicznej prof. Michała Janika, a w r. 1974 - w stulecie urodzin Jerzego Żuławskiego, związanego z Ziemią Rzeszowską - sesję poświęconą twórczości autora "Na srebrnym globie", w której wziął udział m.in. jego syn, pisarz Juliusz Żuławski;

Oddział Wrocławski zorganizował w październiku 1973 r. sesję naukową na temat stereotypu w literaturze, a w lutym 1974 r. - na temat aktualnych tendencji w metodyce nauczania literatury (obie wspólnie z Instytutem Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego);

Oddział Warszawski w 1973 r. przygotował zebranie naukowe (z trzema referatami) poświęcone twórczości Moliера, a ponadto dwa spotkania o szczególnie uro-

czystym charakterze: 19 marca wręczono dyplomy Członków Honorowych Towarzystwa prof. dr Z.Szmydtowej i M.Jastrunowi, po czym M.Jastrun wygłosił odczyt: "Wokół przekładu poetyckiego", a 8 października ofiarowano prezesowi Towarzystwa, prof. J.Krzyżanowskiemu, książkę pt. "Dzieło Juliana Krzyżanowskiego", zawierającą bibliografię jego prac, a wydaną przez Oddział Warszawski Towarzystwa i Państwowy Instytut Wydawniczy z okazji 60-lecia pracy naukowej Profesora; po tej uroczystości prof. Krzyżanowski wygłosił odczyt: "Na tropach autografów Sienkiewicza".

Sesje naukowe i popularnonaukowe odbyły się również w wielu innych oddziałach i tylko rozmiary tego sprawozdania nie pozwalają wymienić ich wszystkich.

W sierpniu 1973 r. ukazał się VII tom "Rocznika Towarzystwa", który był eksponowany na wystawie wydawnictw naukowych zorganizowanej z okazji VII Międzynarodowego Kongresu Słowistów w Warszawie. Był to już ostatni tom "Rocznika" wydany techniką tzw. "małej poligrafii". Kolejny, VIII tom "Rocznika", wykonany już techniką typograficzną, ukazał się w sierpniu 1974 r., w dotychczasowej objętości 12 arkuszy i nakładzie 1200 egzemplarzy. We wrześniu 1974 oddany został do druku tom IX, poświęcony w całości problematyce romantycznej.

Poczynając od VII tomu, "Rocznik Towarzystwa" wszedł do sprzedaży poprzez Dom Książki i jest do nabycia w księgarniach. Cena egzemplarza wynosi 20 zł. Członkowie Towarzystwa otrzymują "Rocznik" z 25% rabatem.

W r. 1973 nastąpiło istotne, i godne odnotowania, wydarzenie w działalności wydawniczej Towarzystwa: Wydział I oraz Biuro Wydawnictw i Bibliotek PAN wyraziły zgodę na wznowienie "Biblioteki Towarzystwa". W marcu 1974 złożono w Ossolineum kolejny, IX tom "Biblioteki", który ukaze się drukiem w r. 1975 - jest to książka J.Kulczyckiej-Saloni pt. "Włodzimierz Spasowicz. Zarys monograficzny".

W celu przedyskutowania z przedstawicielami oddziałów dotychczasowych osiągnięć i kłopotów Towarzystwa oraz ustalenia podstawowych kierunków jego działalności w r. 1974 - roku Trzydziestolecia PRL - a także omówienia powojennego dorobku literatury i nauki o literaturze polskiej, Zarząd Główny Towarzystwa zorganizował w dniu 18 grudnia 1973 w

Warszawie naradę prezesów oddziałów, na której przedyskutowane zostały m.in. następujące zagadnienia:

1) ocena działalności Towarzystwa w okresie od Zjazdu w Lublinie;

2) ocena współdziałania Zarządu Głównego z oddziałami terenowymi; jej pozytywne i negatywne strony;

3) zakres i wyniki współpracy oddziałów z innymi społecznymi organizacjami naukowymi i kulturalnymi, instytucjami naukowymi i oświatowymi, placówkami kulturalnymi oraz z terenowymi organami administracji państwowej;

4) ocena działalności odczytowej i wydawniczej Towarzystwa;

5) propozycje oddziałów dotyczące form dalszej działalności naukowej i popularyzacyjnej Towarzystwa, ze szczególnym uwzględnieniem XXX-lecia PRL.

Wprowadzeniem w problematykę narady stały się wystąpienia: wiceprezesa Zarządu Głównego prof. dra E.Jankowskiego, poświęcone omówieniu zadań Towarzystwa w świetle obrad i uchwał II Kongresu Nauki Polskiej, oraz prezesa Oddziału Olsztyńskiego, mgr J.Lindner, na temat potrzeb naukowych i dydaktycznych środowiska nauczycielskiego i zadań Towarzystwa w tym zakresie.

W wyniku tej narady wiele oddziałów Towarzystwa zorganizowało w roku 1974 specjalne odczyty i sesje poświęcone literaturze i nauce o literaturze w XXX-leciu PRL oraz odczyty i sesje dostosowane specjalnie do potrzeb nauczycieli, w tym głównie nauczycieli doksztalających się zaocznie.

Pierwszą formą uczczenia XXX-lecia PRL przez Towarzystwo był cykl odczytów publicznych poświęconych literaturze i nauce o literaturze polskiej w trzydziestoleciu, zorganizowany w kwietniu 1974 przez Zarząd Główny. Był to, jak się zdaje, pierwszy w środowisku naukowo-humanistycznym cykl odczytów poświęconych XXX-leciu, który dzięki odpowiedniej propagandzie - za pośrednictwem afiszów oraz prasy i radia - cieszył się dużą frekwencją - w granicach 250-400 osób. W ramach tego cyklu zostały wygłoszone następujące odczyty:

17 IV

Ryszard Matuszewski

- Proza polska w XXX-leciu

19 IV

doc.dr hab. Stefan Treugutt - Dramaturgia polska w XXX-leciu

26 IV

prof.dr Julian Krzyżanowski - Polska nauka o literaturze w
XXX-leciu

29 IV

doc.dr Andrzej Lam - Nowe zjawiska w poezji pol-
skiej ostatniego XXX-lecia.

Drugą poważną imprezą naukową zorganizowaną w r. 1974 przez Zarząd Główny Towarzystwa, przy współudziale Oddziału Słupskiego i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku, była sesja naukowa towarzysząca Statutowemu XIII Zjazdowi Delegatów Oddziałów Towarzystwa, który odbył się w dniach 18 i 19 października 1974. Sesja ta - przygotowana pod kierunkiem naukowym prof. dra Czesława Hernasa (UWr.) - była poświęcona problematyce folklorystycznej.

Wśród 12 referatów przygotowanych na sesję dają się wyraźnie wyróżnić dwie grupy. Pierwsza z nich - to 7 referatów wygłoszonych w pierwszym dniu obrad, a dotyczących różnorodnych zagadnień z zakresu folklorystyki. Podstawowym, stanowiącym wprowadzenie w problematykę naukową sesji, był referat prof. dr Marii J a n i o n (IBL PAN) pt. "Dwie wizje ludowości romantycznej". Sześć pozostałych przygotowanych zostało przez środowisko naukowe Koszalina i Słupska (WSP), przy czym cztery z nich poświęcone były problematyce kulturalnej i literackiej Pomorza Środkowego (nazywanego również "Ziemią Koszalińską"), mianowicie:

1. dr Elżbiety Piotrowskiej - Przemiany kulturalne na
(Koszalin) Ziemi Koszalińskiej
2. mgra Andrzeja Moniaka - Tradycyjna kultura ludowa
(Koszalin) na wsi koszalińskiej
3. dra Ludwika Przymusińskiego - Funkcja współczesnego muze-
(Słupsk - WSP i Muzeum) um na przykładzie Muzeum
Pomorza Środkowego w Słup-
sku
4. dr Władysławy Homowej - Motywy walk o wyzwolenie
(WSP Słupsk) Ziemi Koszalińskiej w lite-
raturze polskiej,

a dwa dotyczyły problematyki z pogranicza literatury i fol-
kloru:

1. dr Alicji Wysokińskiej - Motywy folklorystyczne w prozie
(WSP Słupsk) A.Dygasińskiego
2. mgr Janiny Wiertel - Poglądy estetyczne K. Brodzińskiego na rolę folkloru wschodnioślōwiańskiego w literaturze polskiej.
(WSP Słupsk)

Referat prof. Janion zawierał wiele interesujących i pobudzających do naukowej refleksji poglądów na temat dwójakiej wizji ludowości reprezentowanej w epoce wczesnego i późniejszego romantyzmu. Również niektóre referaty przygotowane przez środowisko naukowe Koszalina i Słupska prezentowały ciekawe materiały z zakresu problematyki kulturalnej i literackiej Pomorza Środkowego i skłaniały do pewnych pytań - a czasem i polemiki. Należy więc wyrazić żal, że względy organizacyjno-techniczne (przewidziana na popołudnie część sprawozdawczo-wyborcza Zjazdu) nie pozwoliły na zorganizowanie dyskusji.

Druga grupa obejmowała pięć referatów, wygłoszonych w drugim dniu obrad, a poświęconych ściśle jednemu tematowi, mianowicie: co to jest język folkloru? Ta część sesji miała charakter seminarium. Po obszernym i bardzo interesującym wprowadzeniu w problematykę naukową obrad, dokonanym przez kierownika naukowego sesji, prof. dra Czesława Hernasa, komunikaty na temat języka folkloru wygłosili:

1. dr Jerzy Bartmiński (UMCS Lublin)
2. doc. dr hab. Aleksander Bereza (UWr.)
3. dr Jerzy Kopeć (UWr.)
4. Jadwiga Jagiełło (IBL PAN)
5. mgr Roch Sulima (UW).

Punktem wyjścia do szukania odpowiedzi na postawione pytania stała się książka J.Bartmińskiego pt. "O języku folkloru". Wypowiedzi referentów i dyskutantów ograniczały się przede wszystkim do płaszczyzny j ę z y k o z n a w c z o - folklorystycznej, a ponieważ członkami Towarzystwa, a więc i uczestnikami Zjazdu oraz sesji, byli przede wszystkim historycy literatury i folklorysty - a tylko w niewielkiej liczbie językoznawcy - dyskusja nad tą grupą referatów była stonkowo mało ożywiona.

W Zjeździe Delegatów i towarzyszącej mu sesji naukowej wzięło udział ok. 100 osób, w tym 57 delegatów, reprezentujących 29 oddziałów, przedstawiciele Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Sądu Honorowego oraz zaproszeni goście z różnych ośrodków polonistycznych. W części sprawozdawczo-wyborczej sekretarz ustępującego Zarządu Głównego wygłosił obszerny referat, w którym omówił podstawowe osiągnięcia i trudności Towarzystwa w okresie od listopada 1972 do października 1974 r. oraz porównał stan organizacyjny i osiągnięcia naukowe oraz popularyzatorskie Towarzystwa z innymi towarzystwami naukowymi grupy humanistycznej. Miało to na celu skłonienie delegatów i przyszłego Zarządu Głównego do zastanowienia się nad potrzebą podjęcia niezbędnych inicjatyw programowo-naukowych i usprawnień organizacyjnych w łonie Towarzystwa.

Po dyskusji nad sprawozdaniem Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej Zjazd udzielił absolutorium ustępującemu Zarządowi i wybrał nowe władze Towarzystwa na następną dwuletnią kadencję.

Prezesem Towarzystwa wybrany został ponownie prof. dr Julian Krzyżanowski.

Na pierwszym plenarnym posiedzeniu w dniu 8 listopada 1974 Zarząd Główny wybrał Prezydium w następującym składzie:

prezes - prof. dr Julian Krzyżanowski (wybrany przez Zjazd)
wiceprezesa - prof. dr Edmund Jankowski, prof. dr Eugeniusz Sawrymowicz

sekretarz - mgr Antoni Śledziewski

skarbnik - dr Ryszard Wojciechowski

członkowie - prof. dr Zdzisław Libera, doc. dr hab. Zbigniew Goliński, doc. dr Stanisław Frycie, dr Maria Grabowska, dr Stanisław Rutkowski, dr Stanisław Makowski, dr Stanisław Świrko.

Następny Statutowy Zjazd Towarzystwa odbędzie się w r. 1976 w Toruniu.

Mgr Antoni Śledziewski
sekretarz Zarządu Głównego
Towarzystwa Literackiego
im. Adama Mickiewicza